

Altres llibres de la col·lecció:

26. Tot el que tinc per ballar amb tu
Elvira Cambrils

27. Vestida de lluna
Elvira Cambrils

28. La llum de les estrelles mortes
Josep Manel Vidal

29. Set Pecats
Carles Castell

30. A la platja de Camus
Elvira Cambrils

31. Un bri d'esperança
Agustí Colomer

32. Tot és una llarga nit
Joan Elies Andrés

33. Dissabte, jazz
Rafa Gomar

34. De persones i dimonis
Modest Barrera

35. La dona invisible
Mònica Richart

36. Fusta de Carrasca
Manel Alonso

37. La nova mestra
Carme Cardona

978-84-9904-274-9

Edició revisada
per l'autora

Maria Sendra veu en Maria Cambrils, la feminista valenciana del primer terç del segle xx, un punt de llum per a escapar de la crisi personal en què es troba. Creu que escriure una novel·la la pot sanar de les múltiples angoixes que l'assetgen, agreujades per una depressió postoperatòria: la fràgil identitat cultural del país, la depredació urbanística i les relacions amoroses.

La recerca per a la novel·la la du als esdeveniments d'un poble de la Marina Alta durant la Segona República. «Intente refer el puzzle d'una època desmembrada en rancors, odis, amors i enyorances». I, amb els personatges rescatats de l'oblit, construeix un calidoscopi de les inquietuds d'un temps d'il·lusió a pesar de les adversitats.

El bes de l'aigua és una novel·la sobre temes globals des de la microhistòria. El feminisme, el poder de les idees, els drets de la natura o l'amor són qüestionats a partir de les vivències d'uns personatges circumscrits al seu temps. «El món canvia, les injustícies perduren».

38

EL BES DE L'AIGUA · Elvira Cambrils

EL BES DE L'AIGUA Elvira Cambrils

Elvira Cambrils (Pego, 1955) ha exercit de catedràtica de filosofia de batxillerat en instituts de les comarques centrals valencianes. És narradora i novel·lista. Arran d'un viatge rere les petjades d'Ulisses, s'endinsa en l'escriptura de ficció amb els relats de *Mira'm, Amor* (Bromera, 2007), premi Blai Bellver de Xàtiva. Li segueixen les novel·les *El bes de l'aigua* (Bullent, 2010), *Tot el que tinc per ballar amb tu* (Bullent, 2014), *A la platja de Camus* (Bullent, 2018) i *Aire* (Aila, 2021), premi Carmelina-Sánchez-Cutillas. És guardonada amb el Felipe Ramis per *Foc a la llar* (Lletra impresa, 2022), el Soler i Estruch per *Vestida de lluna* (Bullent, 2016) i l'accèssit lliure de Narrativa de *Dones per La mar d'Essaouira* (Las mujeres cuentan, 2018).

A més, ha publicat *Ariadna adormida* (Fundació Bromera, 2018) i és coautora d'obres com *Jordi, un home singular* (Denes, 2016), *La improbable vida de Joan Fuster* (3i4, 2017) o *Setze relats de guerra* (Ajuntament de Pego, 2019).

El bes de l'aigua, forma part de les obres emblemàtiques d'Edicions del Bullent reescrites i reeditades per a celebrar el 40é aniversari de l'editorial.

«És una novel·la coral tot dibuixant una trama que és com una xarxa. Però, sobretot, és una contribució a la recuperació de la memòria històrica».

Carme Miquel, revista *Caràcters*

Edicions del Bullent

EL BES DE L'AIGUA

Elvira Cambrils

Edicions del Bullent

*A la memòria dels meus pares,
Consuelo Miralles i Pepe Cambrils.*

1a edició revisada per l'autora: abril de 2023

Coberta d'Elga Fernández
© 2023 Elvira Cambrils

© 2023 Edicions del Bullent, SL
De la Taronja, 16 - 46210 Picanya ☎ 961 590 883
info@bullent.net • www.bullent.net

Disseny de la col·lecció: Miquel Mollà
Assessorament lingüístic: Àlvar Vanyó, Maria Guasp
Impressió: Ulzama

ISBN: 978-84-9904-274-9
Dipòsit legal: V-970-2023

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, comprenent-hi la reprografia i el tractament informàtic, o la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec sense l'autorització escrita de l'editor resten rigorosament prohibides i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.

Veure canviar el món és a la vegada miraculós i desolador.
Simone de BEAUVOIR

És una tasca més àrdua honorar la memòria dels éssers anònims que la de les persones cèlebres. La construcció històrica es consagra a la memòria dels que no tenen nom.

Walter BENJAMIN

El discurs i l'acció revelen aquesta qualitat única de ser distint.

Hannah ARENDT

...quan l'agonia toca a la fi, mirem ja més enllà. La mort es fa invisible. Des de fa algun temps, els rius, els rossinyols, els camins damunt d'un prat han desaparegut de la memòria de l'home. Ningú ja no en té necessitat. Quan la natura desapareixerà demà del planeta, qui se n'adonarà?

Milan Kundera

LA FICCIÓ NECESSÀRIA

Setze centímetres

El magma carnal empeny l'escissió de setze centímetres com un volcà a punt d'esclatar. Avui tampoc no he pogut dormir. Tem que les grapes no aguanten la pressió i se m'òbriga l'abdomen. El dolor és tan viu que tot i els esforços per relaxar-me no aconseguisc allunyar-me'n. Només el son desitjat és capaç de calmar-lo uns moments fins que em despertaré amarada de suor i reapareix amb més intensitat. Té una poliquistosi ovàrica bilateral, em va dir el ginecòleg com si m'haguera dit fa bon temps. Què significa? És cancerigen? No, no, tranquil·la, de moment no, però podria ser-ho. En el seu cas es recomana extirpar l'úter i els ovaris. He de decidir ja? No corre pressa, agafe's el temps que necessite per a rumiar-ho. Què havia de rumiar? Que el temps s'havia imposat sense avís previ? Que la vida et passa per damunt si no et mous? No he volgut rumiar res, tan sols contrastar la diagnosi i la teràpia amb un altre ginecòleg i consultar-ho a Albert. Ara només anhele que els minuts s'escolen de pressa, que volen, que no es deturen entre les parets d'aquesta habitació, que torne la normalitat, la monòtona rutina dels dies. I, tanmateix, el temps no vol transcórrer, les hores són feixugues i el pensament un exèrcit de criatures punyents. Tinc el convenciment que m'han extirpat alguna cosa més que l'úter i els ovaris, com si m'haguera deixat part de l'ànima

al quiròfan. Des de fa dos dies recórrec el mateix passadís en un intent heroic per desfer-me del nus que s'ha instal·lat a les vísceres. Com més camine, més aviat es recuperarà, m'han repetit els doctors. Tot és qüestió d'ordre, d'equilibri, d'harmonia. Maria, Maria, ja està, ja ha passat, mira'm!, deia la veu d'Albert des del fons de l'abisme, ha anat tot bé. Després les parpelles van lluitar contra la narcosi i vaig obrir els ulls. Albert, em fa mal, em fa mal, mussitava presa d'una mossegada punyent que em devorava les entranyes. Tranquil·la, ara et passarà. Una dosi de morfina es va endur el dolor però va tornar al cap d'unes hores per a quedar-se. He de caminar. He de caminar encara que és una autèntica odissea alçar-me de la butaca, mantenir-me dreta i moure els peus. Confie en Albert. Maria, no deixes que la malaltia t'arrossegue cap a un estat melangiós, només és una de les múltiples cares de la vida, no tingues por, aprén, de tot es pot aprendre, has de traure saviesa del que sembla negatiu. No ho deixes escapar, d'ací a uns mesos ho hauràs oblidat com si no hagués succeït. Albert, més que el metge de capçalera, és l'amic. Seguisc el seu consell i en escriure descobrisc una manera d'apaivagar la inquietud, com si el dolor prenguera sentit. Si més no, el d'esdevenir matèria d'un relat.

El corredor

Cent seixanta-set taulells de cinquanta centímetres s'alineen al llarg del corredor del pavelló de ginecologia de l'hospital la Pedrera de Dénia des del finestral obert a les urbanitzacions fins a una doble porta de vidre translúcid, restringida al personal sanitari. A cada rajola que supere en la incursió per terreny enemic aconseguisc guanyar-li uns centímetres al dolor. En tornar al punt de partida de la cursa terapèutica, descanse una miqueta vora el finestral. La voracitat insadollable del creixement urbanístic a l'altre costat del vidre em du al pensament les víctimes sacrificades en nom del progrés: els bancals d'ametlers i les casetes blanques i els pous i els forns de llenya. Tot canvia, diuen, i en dir-ho pretenen justificar el canvi apel·lant a una llei universal, com si la depredació i l'especulació respongueren a una força natural i no a la miserable cobdícia. Em creue amb la pacient de l'última habitació, una migrant jove, morena, menuda, de cabells negre atzabeja. ¡Ay, mi amor! Siento mucha soledad, estoy triste, los doctores me han dicho que no saben qué es lo que tengo, li sent dir al mòbil. La veu es perd enrere i jo continue caminant per alleugerir la mossegada a l'abdomen.

Quan he tornat a l'habitació 323, la meua companya, Margaret, una senyora anglesa d'uns seixanta anys amb un tumor cancerós a l'úter, no hi era. Sovint abandona l'estança.

TEMPS D'ESPERA

|

Truquen a la porta del carrer Nou. Els trucs insistents ressonen per tota la casa. La mare que no s'acostuma a les visites de mitjan nit s'alça tan de pressa com pot malgrat els dolors lumbar, deixa caure el xal negre sobre els múscles, camina uns passos i espitja a les fosques la porta de l'alcova. El marit prova d'alçar-se però ella l'atura, per què s'han de molestar els dos, si busquen el fill? Fa fred. La gelor del paviment li puja a través de les espadnyes de cànem i sent un calfred que viatja per l'espina. Ja vaig, ja vaig. Els cops secs retruquen com una amenaça latent, com si darrere de cada truc s'amagara una navalla disposada a clavar-se en la carn. Els animals de la quadra, alertats pel soroll, han començat a moure's inquiets i el renou arriba fins a la primera porxada. La mare apressa el pas, deu tractar-se d'un cas urgent, ja vaig, ja vaig!, repeteix amb veu trèmula, si no paren de trucar aconseguiran desvetlar tot el veïnat.

D'ençà que el fill ha instal·lat la consulta a casa viuen sempre amb l'ai al cor. La mare pateix per ell. Els amos i els senyors no toleren que s'haja aliat amb els pobres, amb els miserables; és més, no paeixen que lidere els desitjos revolucionaris de molts treballadors. La mare ho sap i pateix. A Uixola, els metges, amb el «don» davant, són conservadors i es mantenen distants; el seu fill és diferent, no tolera que li diguen «don»,

totes les persones són dignes per igual, vol que el criden pel nom de pila, Carlos, o simplement camarada. Va marxar a Madrid a estudiar medicina i n'ha tornat amb el títol i el desig de transformar el món. La mare ho sap i pateix. Des de la proclamació de la Segona República dos anys enrere ha corregut el bucle de l'esperança, el món pot ser un paradís on desapareguen les injustícies, la misèria i els cacics. Molts s'han il·lusionat. Ella, que ignora els assumptes de la política, també.

Tot el poble parla del fill per a bé i per a mal. Ai, com li dol a la mare, que en parlen malament! Si poguera fer-los callar. Però no pot fer res contra les veus hostils ni tampoc per a frenar la força arrossegadora que emana d'ell com un vendaval. Li ho han dit, que el seu Carlos ha esdevingut la branca que atia el foc del socialisme local, que és un home imprescindible, un vent que dissipa els núvols. Li han dit que remou els fonaments de la Societat de Treballadors. Com sap tant el seu fill? Li han dit, també, que ha sigut el motor que ha posat en marxa la nova seu de l'Agrupació Socialista. Ací ja no hi cabem, companys, necessitem un local més ample, més higiènic i més alegre, i ella se l'imagina parlant d'aquella manera que encisa entre els aplaudiments de la gent. Li ho han dit i s'ho creu. La mare coneix el fill i sap que quan es clava una idea entre cella i cella no hi ha obstacles que el puguen aturar.

Carlos Guitart mai no havia imaginat que el desig d'acabar amb la misèria poguera ser alguna cosa més que un anhel; a la ciutat, però, es va amarar de paraules alegres que predicaven el naixement d'una nova humanitat, va freqüentar

les seus socialistes madrilenyes, va conèixer Indalecio Prieto i Largo Caballero, i s'hi va convertir. Va conèixer Amàlia. L'estudiant de medicina va veure en somnis una societat justa i igualitària on els humans eren germans i no explotats i explotadors, on el treball dignificava les persones i no les embrutia. I es va prometre lluitar per fer-la realitat. Es va enamorar d'una idea. Es va enamorar d'Amàlia. Carlos Guitart el d'Uixola, com l'anomenaven els seus companys, va descobrir el cel amb l'estudiant de farmàcia a l'habitació de ca dona Justa on vivia de lloguer. Carlos mai no havia imaginat que fora possible abastar amb les puntes dels dits les estrelles, ni que aquestes li concediren la força necessària per a abaixar la utopia del cel.

És pura energia, un vent imparable.

Carlos Guitart ens ha robat el cor.

La mare té motius per patir pel fill. És tan jove, vint-i-cinc anys. Vint-i-cinc anys només i abranda la multitud. La mare tem que li passe alguna desgràcia. Ella no parla de política amb ningú, però està convençuda que els qui han ostentat sempre el poder no toleren que els trenquen les voltes. Sap que en són molts, massa, els qui voldrien fer-lo callar.

—Mare, per què s'alça? No sap massa que només em busquen a mi? Ja òbric!

—Don Carlos, m'envia la seua cosina de l'Atzúvia.

Un xaval, palplantat a la porta de casa amb la gorra a la mà, s'apressa a donar l'encàrrec.

—Ha passat una desgràcia. L'home de la seua cosina està sense sentit enmig de casa. Jo crec que està mort.

—Entra, Víctor, entra.